

A Magyar szabadságharc 174-ik évfordulóján

köszöntök minden barátot és honfitársat, aki figyelmével tisztel meg.

Ki hitte volna, hogy a Magyar szabadságharc 174-ik évfordulóját ilyen feszült politikai és aggasztó gazdasági helyzetben nehéz szívvel fogjuk ünnepelni. Jelenleg, hazánk egyik szomszédja, Ukrajna ugyanazzal az ellenséggel, Oroszországgal küzd a függetlensége megőrzéséért, a szabadságáért.

Az 1848-as szellemben, együttérzünk az ukrán néppel ezért ma a világ többi nemzeteivel együtt állunk ki és nyújtunk segítő kezet a bajba jutott és a háború elől menedéket kereső kárpátaljai testvéreinknek.

A függetlenség egy olyan drága kincs, amiért sokszor hosszú éveken át kell harcolni. Hazánk történelme is erről tanúskodik. A magyar szabadságharc is éveken, évtizedeken át folyt. Siker után sem lehet nyugodtan élni, éberén kell figyelni a világon történő fejleményeket, tudni kell, milyen veszély fenyeget, hogy honnan jöhet egy támadás.

A szabadságot őrizni kell, szívvel-lélekkel kell harcolni érte, és annak egyik módja az, hogy ne felejtsük el múltunkat, adjunk tiszteletet őseinknek, tanítsuk történelmünket a gyermekeinknek és unokáinknak.

AZ 1848-49-es SZABADSÁGHARC RÖVID TÖRTÉNETE.

A forradalom és szabadságharc Magyarország újkori történetének egyik meghatározó eseménye, **a modern nemzeti identitás egyik alapkövéve. Szerves része volt az 1848-as európai forradalmi hullámnak**, azok közül viszont egyedül jutott el sikeres katonai ellenállásig. Eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a **Habsburg-ház csak az Orosz Birodalom katonai beavatkozásával tudott győzedelmeskedni.**

A szabadságharc legalább 100 fegyveres összecsapásból állt, de itt csak a legjelentősebbeket fogom említetni.

1. Pákozd - 1848 szeptember 29
2. Schwechat – 1848 – október 30
3. Kápolna - 1849 –február 26-27
4. Vác – (első)1849 – április 10, (második) július 15-17
5. Komárom - (első) 1849 – április 22-23
6. Buda – 1849 május 21
7. Komárom (második és harmadik) 1849 július 2-11
8. Szőreg – 1849 augusztus 5
9. Temesvár - augusztus 9

ELŐZMÉNYEK:

Habár V. Ferdinánd király szavatolta a magyar alkotmányt, hivatalosan a Magyarországon tartózkodó császári haderő Mészáros Lázár hadügyminiszter alá volt rendelve és tisztjeinek jelentős része – királyi parancsra – felesküdt a magyar alkotmányra.

Európának nem volt érdeke a magyar szabadság. Az európai nagyhatalmak közös érdeke volt az Osztrák Császárság egységének, nagyhatalmi státuszának megőrzése.

A Magyarországon élő nemzetiségek már a tavasz folyamán követeléseket fogalmaztak meg a magyar kormánnyal szemben, de a követeléseket a Batthyány-kormány rendre visszautasította.

A királyi udvar felismerte az ebben rejlő lehetőséget és **már 1848 nyarán megindultak a bécsi hadügyminisztérium titkos pénz- fegyver- és hadianyag-küldeményei elsősorban a szerb felkelők és a Magyarország ellen invázióra készülő Jellasics táboraiiba.**

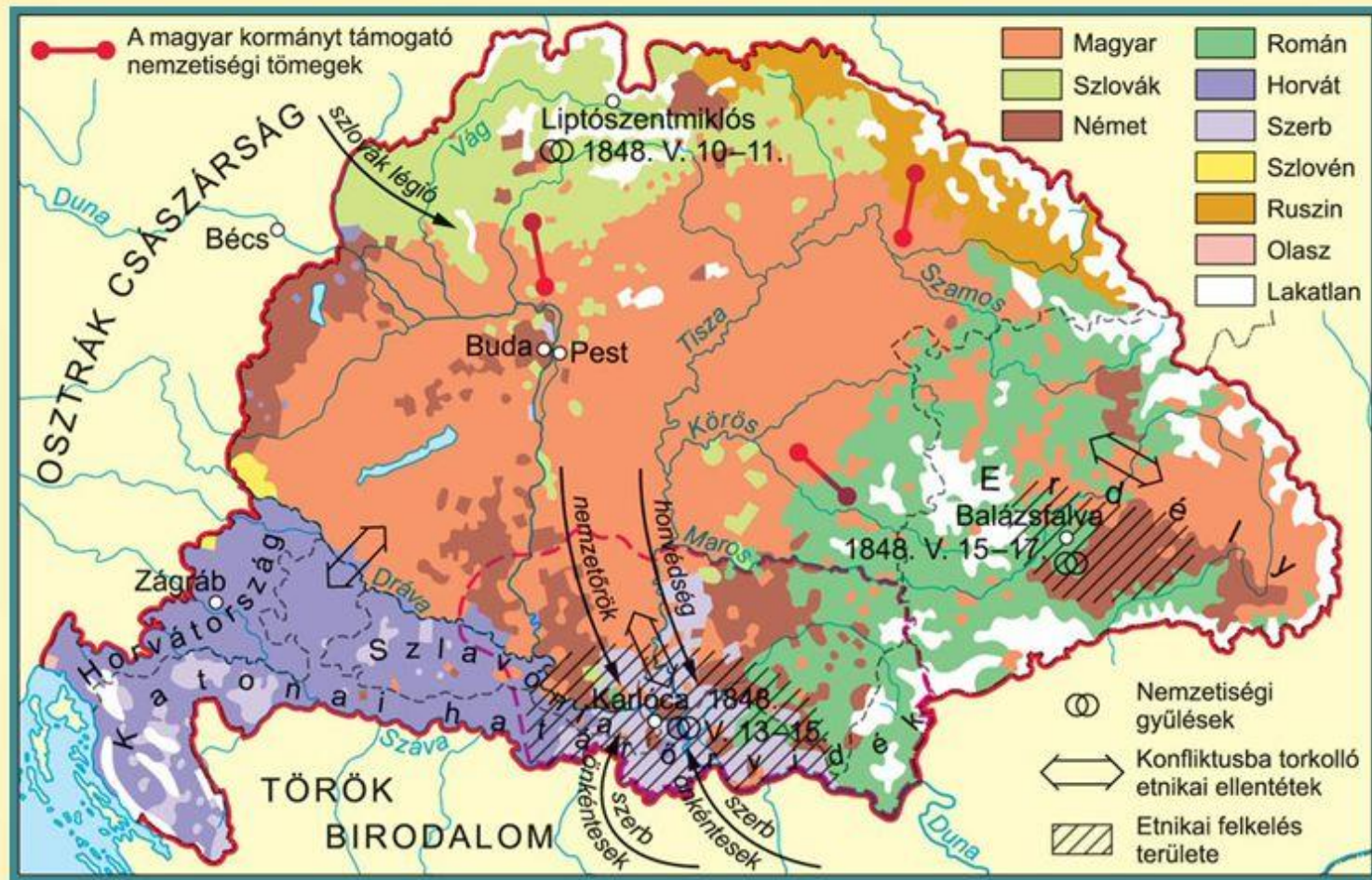

AZ ELSŐ FÜGGETLEN MAGYAR FELELŐS MINISZTERIUM.

V. Ferdinánd király

- A forradalom hatására a nemzetiségek összehívták gyűléseiket. tk. 156. o.

Az udvar a céljai eléréséhez a magyarellenés nemzetiségi mozgalmakat kívánta felhasználni.

A horvát támadás

1848 nyarán az udvar elérkezettnek látta az időt, hogy Magyarországon is visszaállítsa teljhatalmát. A nyár vége felé felgyorsultak az események. **Augusztus 31-én az uralkodó kiadott egy iratot, melyben kijelentette: ha a képviselőház nem vonja vissza az áprilisi törvényeket, katonai támadásra számíthat.**

Jellasics horvát bán, császári altábornagy ekkor már nyíltan a határátlépésre készült.

A magyar kormány válaszul rohamtempóban szervezte a magyar honvédsereget.

Batthyány legfontosabb feladatnak a horvát bán megállítását tartotta.

Szeptember 11-én Jellasics 35 000 főnyi seregével átlépte a Drávát, és fegyveres támadást indított a magyar kormány ellen.

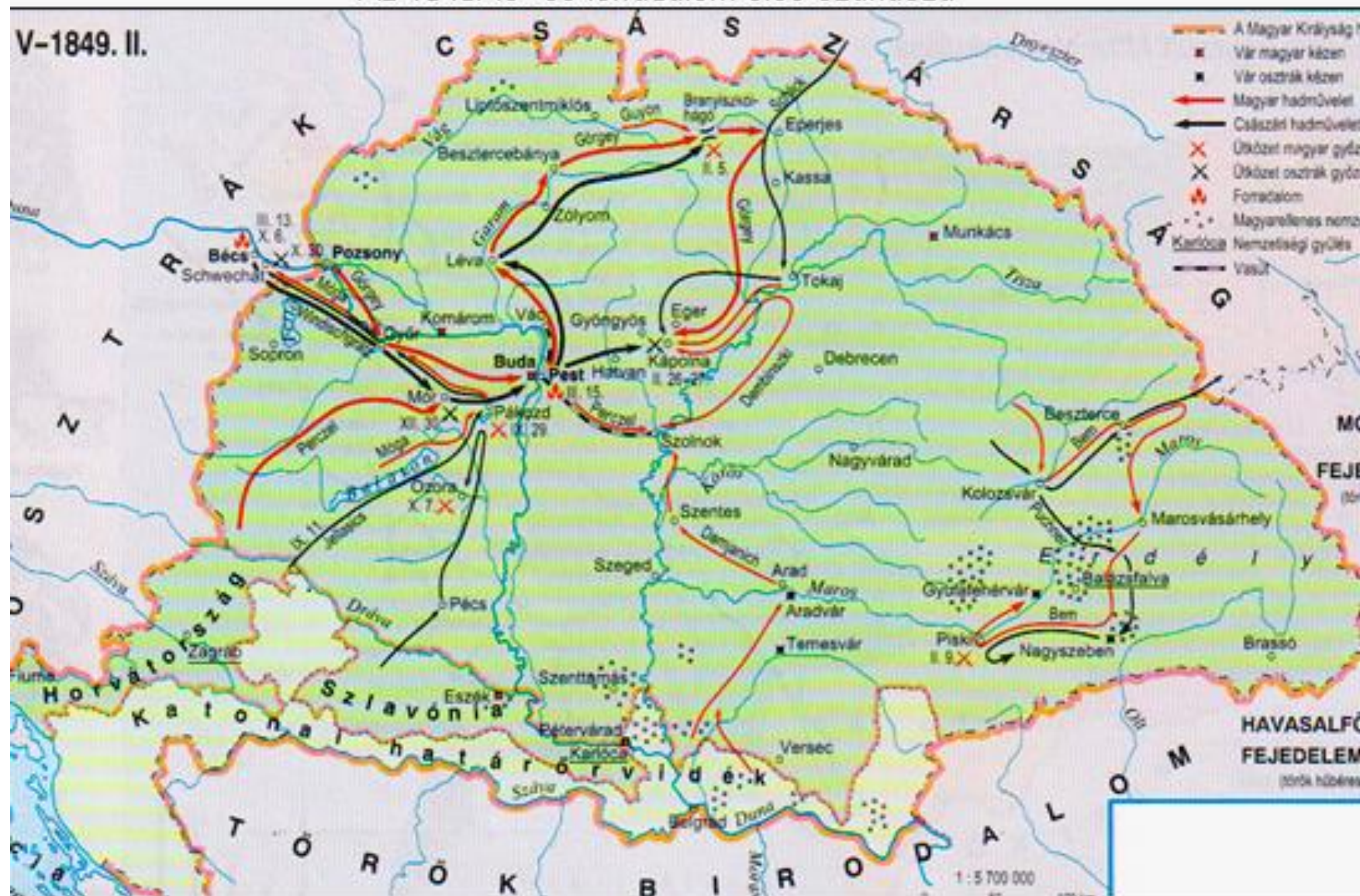
A magyar sereg folyamatosan visszavonult a túlerő elől. Habár magyar sereg létszáma fokozatosan nőtt, de még így is elmaradt a horvátokétól.

Bécsben már szövegezték a kiáltványt Magyarország alávetéséről.

Az 1848/49 -es forradalom első szakasza

V-1849. II.

A magyar kormány a Dunántúlon népfelkelést hirdetett és mozgósította a nemzetőrséget. **Kossuth** ezzel egyidőben toborzóútra indult az Alföldre.

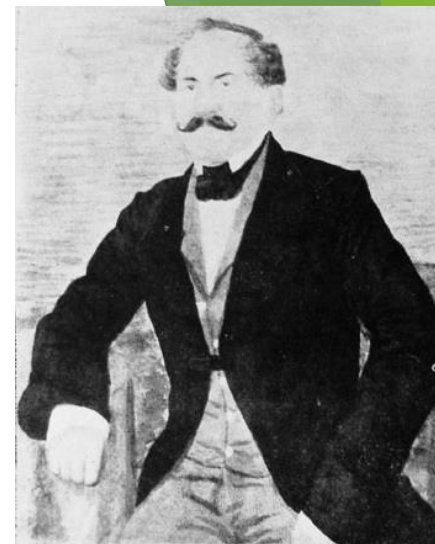
A magyar honvédsereg táborába érkezett országgyűlési küldöttek arra kényszerítették **Móga János altábornagy főparancsnokot**, hogy fölvegye a harcot az ellenséggel.

Szeptember 29-én Pákozd és Sukoró között a jórészt újoncokból álló magyar sereg visszaverte a közel kétszeres túlerőben lévő horvátok támadását.

Jellasics fegyverszünetet kért, amit visszavonulásra használt fel: Győrön át Bécs felé haladva elhagyta az országot.

Ezzel kiszolgáltatott helyzetbe hozta a hadműveleti jobbszárnyát: a székesfehérvári polgárok lefegyverezték a hátrahagyott horvát helyőrséget, majd **Görgei Artúr, Perczel Mór és Csapó Vilmos Ozoránál bekerítette, majd fegyverletételre kényszerítette.**

A támadás során a horvát inváziós haderő állományának 20%-át elveszítette.

Móga János

Josip Jelacic

A pákozdí csata 1848 szeptember 29

Perczel Mór

A pákozdi csata

A schwechati csata

A tábornaggyá előléptetett **Windisch-Grätz** rövid idő alatt a császári haderő jelentős részét átcsoportosította Bécs alá.

A várakozás ideje alatt így az erőviszonyok végérvényesen eltolódtak a császáriak javára.

Október 23-ára Windisch-Grätz mintegy nyolcvanezer katonával és 210 löveggel rendelkezett, míg a magyar haderő létszáma nem érte el a harmincezer főt.

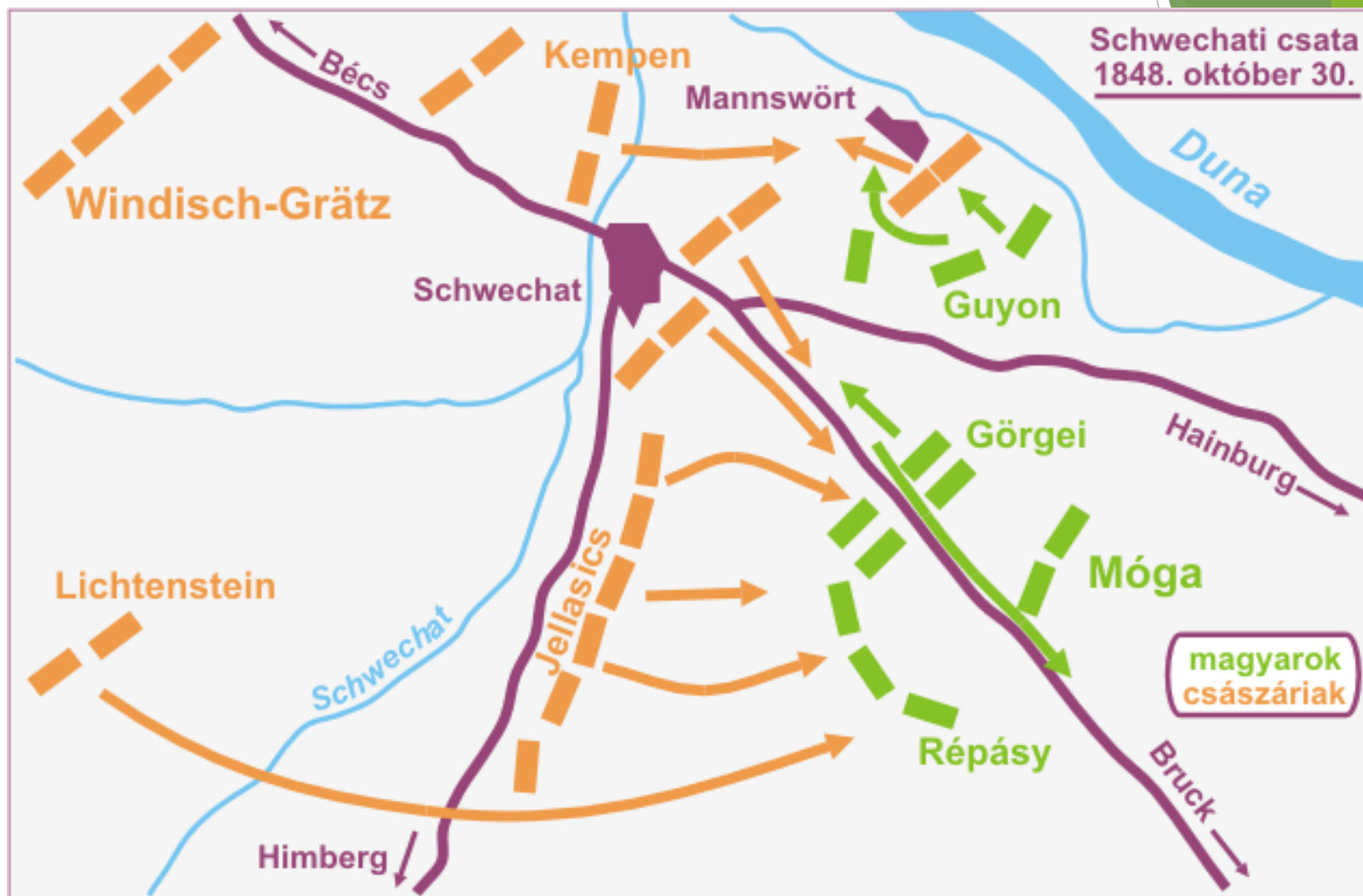
Így, amikor a magyar hadsereg végül átlépte a határt a hadművelet eredeti célja, Bécs felmentése már eleve kudarcra volt ítélve.

Az 1848–49 évi szabadságharcban, az 1848 őszén a Dunántúlon folyó hadműveletek utolsó csatája volt **1848 október 30-án a Bécs melletti Schwechat falu közelében a Móga János vezette magyar sereg vereséget szenvedett a Windisch-Grätz vezette császári haderőtől.**

A harcképességet tekintve a császáriak fölénye még ennél is nyomasztóbb volt. Windisch-Grätz elég erős volt ahhoz, hogy csapatait két részre osztva, egyik felével Jellasics csapatait megerősítve, a magyarokkal vegye fel a küzdelmet, másik részével befejezze Bécs ostromát.

A schwechati csata 1848 október 30

Gál Sándor

Berde Mózes

Gábor Áron

A székely felkelés

Erdélyben Berzenczey László kormánybiztos október 16-ára összehívta az agyagfalvi székely nemzetgyűlést.

A kormánybiztos hívására 60 000 fegyveres székely gyűlt össze.

A nemzetgyűlés hitet tett a forradalom és a jobbágyfelszabadítás, valamint a románokkal és a szászokkal való együttműködés mellett.

A székely csapatok azonban több kisebb győzelem után Gedeon császári tábornoktól vereséget szenvedtek, és seregük szétoszlott.

Novemberre Erdély, és egyben Székelyföld nagy részét megszállták a császári hadak. Csupán Háromszék állt ellen november végén is, lekötve ezzel a császári hadak jelentős részét.

A székelyek ellenállását Háromszéken Gál Sándor ezredes, Berde Mózes kormánybiztos és Gábor Áron vezette.

Háromszék ellenállása lehetővé tette, hogy a végveszélybe került 1848–49-es forradalom és szabadságharc tovább folytatódjon.

Gábor Áron

A magyar szabadságharc erdélyi küzdelmeinek aktív részeseként vagyonát pénzzé tette, hogy támogassa a szabadságharcot, és a honvédsereg számára ágyúkat tudjon önteni.

Mindenét feláldozta a szabadságért, a hazát védve a csatamezőn vesztette életét, amikor az Uzon és Kökös közötti kökösi ütközetben az orosz tüzérség ágyúgolyója találta el.

A kápolnai csata 1848 február 26-27

A honvéd seregek tavaszi hadjáratának **két fontos előzménye volt: a császári csapatok kiűzése Erdélyből és a magyarországi csapatok összevonása.**

Erdély felmentése **Bem József tábornok** nevéhez köthető, aki rövid idő alatt rendet teremtett az erdélyi csapatoknál, majd decemberben megkezdte a harcokat és márciusra ki is űzte Puchner és Urbán csapatait Erdélyből.

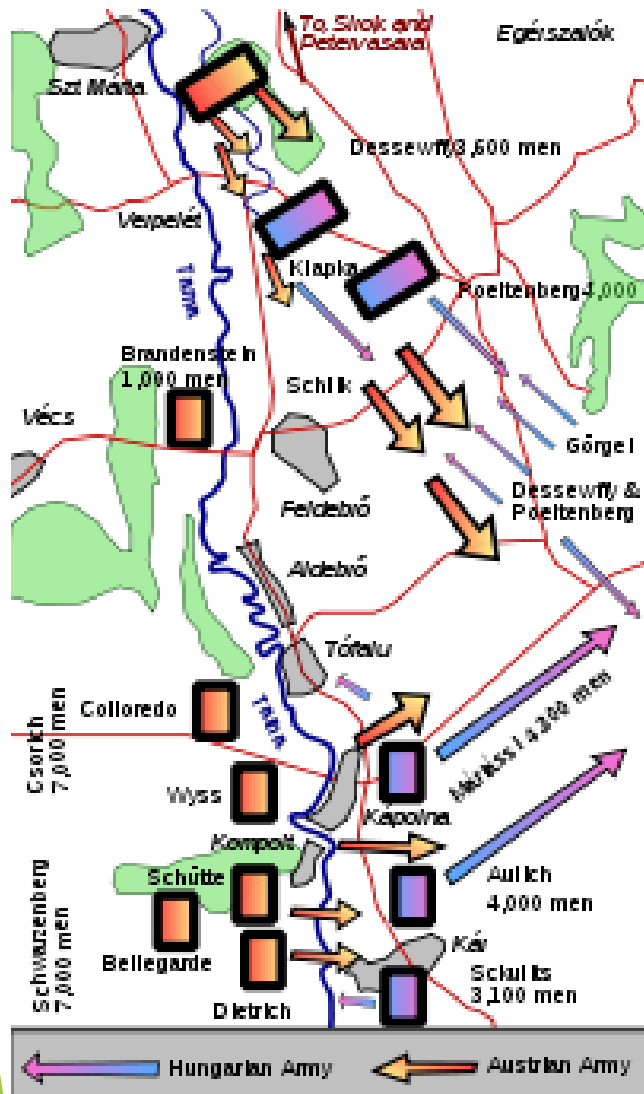
Erdély felmentésével a tavaszi hadjáratnak csak egy frontra kellett összpontosítania.

A csapatösszevonás nehézkesen, de végül sikerült Tiszafüred környékén.

A kápolnai csatában vesztes főparancsnok, **Henryk Dembiński** szerepét az elégedetlenség miatt előbb Vetter Antal ideiglenesen kinevezett fővezér, majd **Görgei Artúr** vette át.

A kápolnai csata.

Alfred I, Prince of Windisch-Graetz, Austrian Marshall

A tavaszi hadjáratok háttere.

Mivel a schwechati csatavesztés után, az országgyűlés nem tartotta megoldhatónak Pest-Buda védelmét, így a főváros visszafoglalásáig 1849. január elejétől május 31-éig Debrecenben ülésezett az országgyűlés.

Miközben folytak a fegyveres harcok, Debrecenben sorsdöntő politikai elhatározás született meg.

1849. április 14-én a debreceni Nagytemplomban ülésező kibővített országgyűlés történelmünkben másodszor mondta ki a Habsburg-ház trónfosztását.

Ugyanezen a napon **Kossuth Lajost kormányzó elnökké választották.**

A függetlenségi nyilatkozat lehetőséget adott arra, hogy Magyarországon a törvényes hatalom helyreálljon. Az újra megalakult kormány miniszterelnöke **Szemere Bertalan** lett.

Kossuth Lajos

Szemere Bertalan

Kossuth és Görgei 1848 novemberében haditervet dolgozott ki az ország védelmét illetően. Nyugat-Magyarország védelmét ekkor két, egymástól meglehetősen távol elhelyezkedő sereget látta el, az egyik **Görgei Artúr** fel-dunai hadserege kb. 28 000 fő és **Perczel Mór** kb. 10 000 fős serege.

Kossuth tervei szerint Görgei és Perczel csapatai Buda előtt egyesültek volna, de Perczel Mórnál csatát vesztett, embereinek egyharmada a csatatéren veszett. A vereség után az Országos Honvédelmi Bizottmány a főváros kiürítéséről döntött, a kormányzat Debrecenbe költözött. A haditanács január 2-án a magyar erők tiszántúli összpontosítását határozta el.

Az új haditerv szerint feladták a Délvidéket és az ottani csapatokat felhozták a Közép-Tiszához, a Perczel-hadtest Központi mozgó sereg elnevezéssel a Tisza vonalán foglalt helyet, miközben Görgei tábornok fel-dunai hadteste egy északnyugati irányú elterelő hadmozdulatokat hajtott végre. **Január végére a magyar csapatok feladták Bácskát és a Bánságot,** a Kiss Ernő vezette bánsági hadtest is súlyos vereséget szenvedett. **Windisch-Grätz Pest-Buda bevétele után berendezkedett a városban, délen a császári seregek megkezdték előrenyomulásukat Szeged és Arad felé.** Görgei elterelő hadműveletei sikeresnek bizonyultak, Windisch-Grätz két hetet vesztegelt, ez elég volt a magyar védelem megszilárdítására. Februárban Kossuth Henryk Dembiński altábornagyot nevezte ki fővezérnek, de részben **Dembinski hadvezéri** alkalmatlansága miatt **kápolnai csatában (február 26–27) a magyar sereg vereséget szenvedett.** Szemere Bertalan közreműködésével ekkor a tisztikar leváltotta őt a fővezéri posztról, majd a Honvédelmi Bizottmány **Vetter Antalt** nevezte ki a helyére.

Görgei április 7-én egy új haditervet dolgozott ki.

Ennek lényege szintén **egy átkarolási hadművelet, de ezúttal valóban észak felől, Vácon, Léván át Komárom irányába.** A fősereg vonul északra, Pest előterében II. hadtest és még egy hadosztály marad.

A főerők célja Komárom felmentése és ezzel a Pest-Budára összpontosított császári hadak bekerítése.

Az április 10-i ütközetet a váci Hétkápolna közelében elterülő ligetben vívták meg a magyar és osztrák csapatok.

A dicsőséges **győzelmet Damjanich János vezérőrnagy vezetésével aratták a magyar erők**, meghátrálásra kényszerítve a Habsburg Birodalmat.

A csatában megannyi osztrák katona mellett a parancsnok **Christian Götz vezérőrnagy is életét vesztette.** Götz a visszavonulás során szerzett súlyos sebesülése után fogságba esett, majd a csata másnapján belehalt sérülésébe.

1849. április 10-én történt összeecsapás a **váci ütközet néven** lett híres, ugyanis nem sokkal később, **július 15-17.** között zajlott a váci csata, amely során főként a cári erőkkel küzdött meg **Görgei Artúr és hadserege.** Ezzel Vác két alkalommal is beírta magát a szabadságharc történelemkönyvébe.

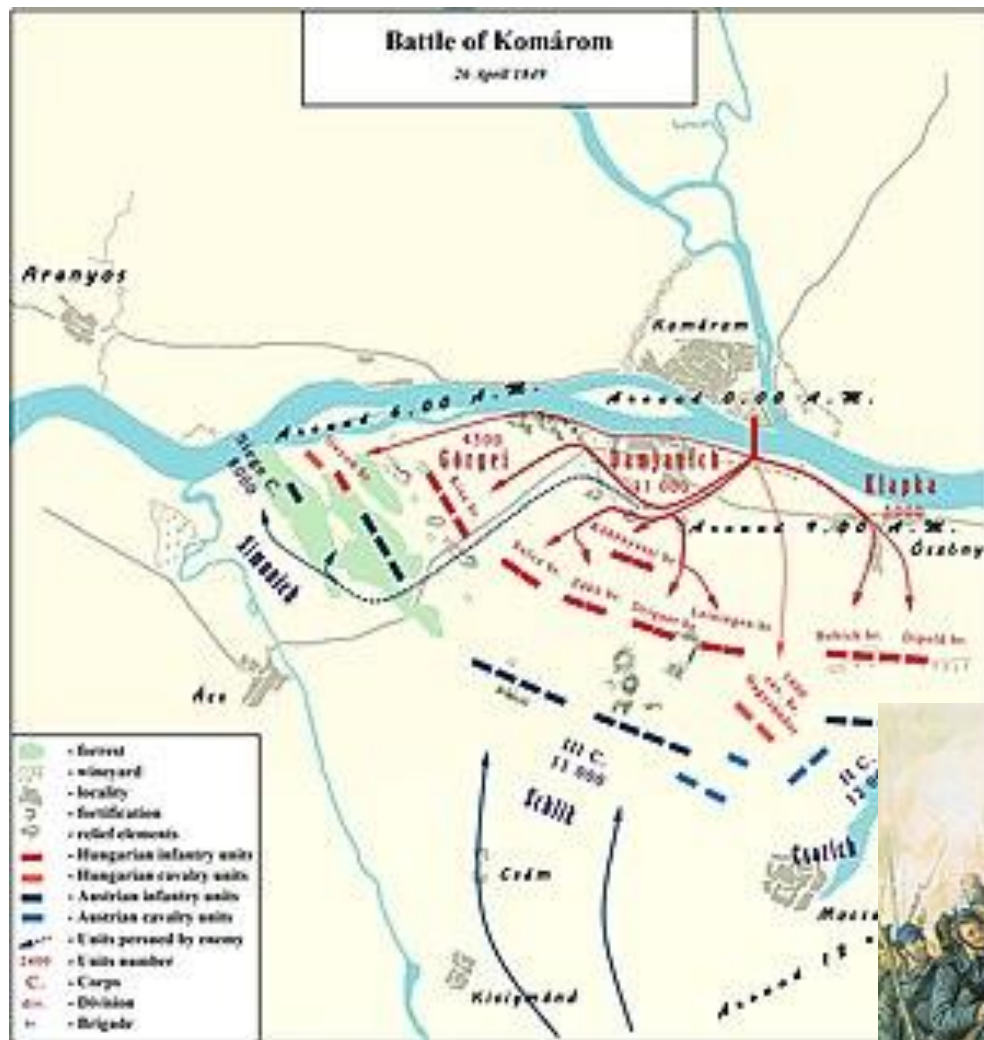
Damjanich János

A váci csata - 1849 április 10

Christian Götz

A komáromi csata – 1849 április 22-23

A főserg ezután a tavaszi hadjárat legszebb győzelmét aratja Nagysallónál április 19-én, és eléri az ostromlott Komáromot. **Komárom felmentése sikerül.**

A komáromi csata

A budai vár bevétele

koronázta meg a dicsőséges tavaszi hadjáratot, így 1849. május 21. minden szempontból fordulópontnak bizonyult: ezen a napon állapotott meg Ferenc József osztrák császár I. Miklós orosz cárral (200 000 katona magyarországi bevetéséről).

Buda ostroma az 1848–49-es forradalom és szabadságharc tavaszi hadjáratának csúcspontja volt, amely a magyar erők győzelmével ért véget.

Talán nem túlzás kijelenteni, hogy az 1848–49-es forradalom és szabadságharc csúcspontja Buda visszavívása volt **1849. május 21-én** – a rendszerváltás óta ez a magyar honvédelem napja. megvertük az osztrákokat, és ha nincs az orosz intervenció, a szabadságharc győzelemmel zárul.

A szabadságharc leverése - Az orosz intervenció

A honvéd sereg tavaszi sikerei ráébresztették az udvart, hogy egyedül már képtelenek úrrá lenni a helyzeten, ezért **Ferenc József császár 1849. május 1-jén hivatalos levélben fordult I. Miklós orosz cárhoz**, amelyben fegyveres segítséget kér a lázadás elfojtásához. **Így 1849. június közepén Rüdiger és Paszkevics orosz tábornokok vezetésével több oszlopban közel 200 000 fős orosz hadsereg tört Magyarországra.**

A haditervek

A két irányból támadó ellenséggel szemben **Görgei Artúr** azt a tervet terjesztette elő, hogy az erőket Komárom térségében kell összpontosítani, és még az orosz csapatokkal való egyesülés előtt külön kell megverni az osztrákokat. Minden szempontból ez lett volna a megfelelő döntés: a bevehetetlen komáromi erődrendszer, az ekkor még külön operáló Habsburg csapatok elleni sikeres fellépés reménye, illetve a stabil hátország, a környék magyar lakosságának támogatása, mind ezt diktálta.

Ezzel szemben **Dembinszky haditerve** egy Arad-Temesvár környéki összpontosítási körlettel számolt, egy itt megvívandó végső csatához. Az elképzelés hibás és gyenge is volt, ugyanis időt adott az osztrák és orosz csapatoknak az egyesülésre, az ország legnagyobb részét már elfoglalhatták jelentősebb csata nélkül (beleértve a fővárost is), a Honvédség több alakulatának hatalmas távolságot kellett megtennie, legvégül, a környék jelentős nemzetiségi lakosságára (döntő többségben román, szerb, illetve német) sem számíthatott a jelentős számbeli hátrányban küzdő magyar hadsereg. Az egyedüli előnye a második verziónak az emigráció lehetősége a közeli Török Birodalom felé.

A szabadságharc leverése - Az orosz intervenció

A második komáromi csata a monostori sáncoknál

Kossuth először az első haditervet fogadta el, ám a győri csatavesztés (1849. június 28.) hírére már a második mellett tört lándzsát, talán az emigráció lehetősége miatt. Így Görgei hadtestének nagy távolságot kellett menetelnie, többször hatalmas kerülőkkel tarkítva, csatákkal nehezítve. **A Honvédség súlyos harcokat vívott Komárom-Ács térségében, ahol maga Görgei is súlyosan megsebesült, de a bekerítést elkerülte. Perczel vakmerő turai támadása megakasztotta az orosz offenzívát egy időre, de a túlerő, a hibás döntések, valamint Dembinszky ismételt hibái (lényegében harc nélkül feladta Szegedet és a szőregi sáncokat) együttesen oda vezettek, hogy a magyar hadseregek kivérezve, fáradtan, elkésve értek az összpontosítási körzetbe.**

1849. július 1-én Kossuth Lajos a leváltott Görgei helyére Mészáros Lázár honvéd altábornagyot volt hadügyminisztert nevezte ki a harcoló honvédhadsereg főparancsnokává.

A temesvári csata – 1849 augusztus 9

Bem József vezette magyar sereg katasztrofális vereséget szenvedett a Haynau tábornagy által irányított császári-királyi hadseregtől. **A csata az 1848–49-es forradalom és szabadságharc utolsó csatája lett;** a visszavonulás során a magyar seregek harcrendje felbomlott, és a csapatok kb. fele érkezett csak meg Lugosra, Haynau ‘felmentette,’ az ostromlott Temesvárt.

Görgei számára egyetlen lehetőség maradt, letenni a fegyvert.

Görgei serege ekkor körülbelül 30 000 ember volt, akik közül 5000 fegyvertelen újonc honvéd. **Görgei augusztus 11-én haditanácsot tartott tábornokaival és törzstisztjeivel, és a haditanács két szavazat ellenében az oroszok előtti fegyverletételre szánta el magát.**

Hruljov orosz ezredes seregéből Kotljarovszkij huszárkapitány és gróf Rüdiger tüzér hadnagy már július 21-én felkereste Görgeit Rimaszombatnál azzal az ajánlattal, hogy tegye le a fegyvert.

A tiszteknek és a legénységnek teljes szabadságot biztosított ez

az ajánlat. Görgei válaszát gróf Batthyány László és egy tiszt vitte meg Churloffnak.

Görgei tudatta, hogy egyezség esetén nemcsak a sereget, hanem a lakosságot is biztosítani kívánja.

Görgei leteszi a fegyvert Rüdiger előtt a Világos melletti szőlősi síkon

Az utolsó jelentősebb harcképes seregetest, a Görgei Artúr vezette feldunai hadsereg feltétel nélküli fegyverletételére 1849. augusztus 13-án került sor Világosnál, az orosz Fjodor Vasziljevics Rüdiger tábornok csapatai előtt. Ezt a példát követte a többi mozgó seregrész is. Augusztus 18-án Dévánál a felbomlott dél-erdélyi sereg tiszti kerete Beke József ezredes parancsnoksága alatt adja meg magát Lüders csapatainak, másnap Karánsebesnél a Dessewffy Arisztid vezérőrnagy és Lázár Vilmos ezredes vezette IX és X. hadtestek maradéka kapitulál a császáriaknak, 20-án az V. hadtest teszi le a fegyvert Rüdiger oroszai előtt Borosjenőnél és végül augusztus 24-25-én a Kazinczy hadosztály is megadja magát az oroszoknak Zsibónál.

A honvédség kezén lévő várak szintén sorra kapituláltak. Augusztus 17-én Damjanich átadta Aradot az oroszoknak, 26-án Munkács is megnyitotta kapuit a cári csapatok előtt. Péterváradot szeptember 7-én Kiss Pál vezérőrnagy azzal a feltétellel adta át a császáriaknak, hogy a komáromi védők által kiharcolt kedvezményeket rájuk is kiterjesztik. Hosszas tárgyalásokot követően, a védők büntetlensége fejében október 2-4 között Komárom vára is a császári erők kezére kerül.

A megtorlás

A szabadságharc alig fejeződött be, a császáriak mindjárt megkezdték a megtorlást. **Haynau, a magyarországi osztrák főparancsnok felállította a haditörvényszéket, melyek több száz tisztet és polgári személyt ítéltek halálra és még többet várfogságra.** A foglyul ejtett katonák közül a magyarokat, székelyeket, lengyeleket és németeket erőszakkal besorozták az osztrák hadseregbe, a más nemzetiségűeket hazaengedték.

1849 október 6-án Aradon kivégezték a magyar forradalom 12 tábornokát és egy ezredesét, az aradi vértanúkat.

Október 6-án Pesten az Újépületnél sortűzzel kivégezték Batthyány Lajos első magyar miniszterelnököt is.

Október 10-én Csány László kormánybiztost, közlekedési minisztert,

október 20-án Mieczysław Woroniecki herceget,

Peter Giron honvéd alezredest és

Karol Gustaw d'Abancourt de Franqueville lengyel nemest,

október 24-én pedig Perényi Zsigmondot, a felsőház másodelnökét végezték itt ki.

Az utókor méltatlanul elfelejtkezett a tizennegyedik tábornokról,

Lenkey Jánosról.

Október 25-én ölték meg Kazinczy Lajost, Kazinczy Ferenc fiát, akit a népnyelv a tizenötödik aradi vértanúként emlegetett.

1867-es kiegyezés

A véres megtorlást és az azt követő hosszú konszolidációt követően **1867 májusában törvénybe iktatták a XII. törvénycikket.**

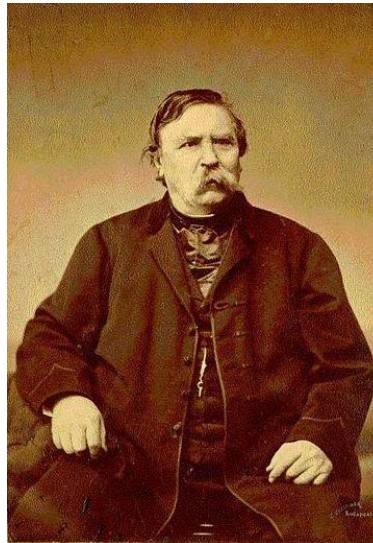
Ferenc Józsefet királlyá koronázták a Mátyás templomban.

A **kiegyezés**, avagy osztrák–magyar a Habsburg-uralkodóház, pontosabban annak feje, **I. Ferenc József** valamint **Deák Ferenc** és **Andrássy Gyula gróf** vezette magyar tárgyalódelegáció között 1867 elején született megállapodások összefoglaló elnevezése, amelyek az **Osztrák Birodalom** és a **Magyar Királyság** között fennálló politikai, jogi és gazdasági kapcsolatokat rendezték.

I. Ferenc József

Deák Ferenc

Andrássy Gyula

Az érvénybe léptetéséhez **Ferenc Józsefnek szentesítenie** kellett ezeket, aki erre **csak akkor volt hajlandó, ha Magyarország királyává koronázzák** Ez alapján **Ferenc József 1867.**

június 8-án Magyarország királya lett. A Mátyás-templomban tartott eseményen a magyar rendek még feleségét, Erzsébetet is megkoronázták.

Ferenc József ezután magyar részről 1867. július 28-án szentesítette a törvényeket, hivatalosan is létrehozva egy paritás elvű alkotmányos monarchiát, melynek neve Ausztria–Magyarország vagy Osztrák–Magyar Monarchia lett.

A tárgyalások végleges lezárulta után pedig, **július 28-án a király szentesítette a kiegyezés magyar törvényeit, amivel megszületett az Osztrák–Magyar Monarchia.**

A kiegyezés után az Osztrák–Magyar Monarchia keretein belül elkezdődött Magyarország békés polgári fejlődése.

